

A játék szerepe az óvodás gyermekek életében

Az óvodás korú gyermekek életében a játék rendkívül fontos szerepet tölt be. Az, hogy mit, hogyan, mikor és miért játszanak mind hatással van fejlődésükre és arra, ahogyan feldolgozzák életük különböző eseményeit. A gyermekek játékát figyelve nyomon követhetjük fejlődésük folyamatát, és észrevehetjük az esetleges nehézségeket, problémákat, elakadásokat is. A különböző korú gyermekeknek különböző játéktípusokra van szükségük ahhoz, hogy az egyes fejlődési szakaszokon előrehaladhassanak. Hasonlóképpen az egyes életesemények feldolgozásához is más-más játékokra van szükség. E heti témánk a gyermeki játék e két fontos szerepe.

A játék élvezetének első jelei már a vízben rúgkapáló csecsemőknél megfigyelhetők, később pedig, ahogy a gyermek **fejlődik** és **egyre több tevékenységre képes** játéktevékenységeinek köre is egyre szélesebbé válik. 12-13 hónapos korban a gyerekek elkezdik a **tárgyakat úgy használni, ahogyan azt a felnőttektől látják**. Ez a fajta játéktevékenység attól válik örömtelivé, hogy a gyermek átélheti, hogy képes ezekre a dolgokra, egyre biztosabban tudja mozgatni testrészeit és ha sikeresen végzi el ezeket a mozdulatokat, az örömmel tölti el. Eközben persze új felismerésekre és tapasztalatokra is szert tesz.

18 hónapos kor körül pedig olyan módon kezdenek el tárgyakkal játszani, mintha azok mások lennének, mint amik. Ezt **szimbolikus játéknak** nevezzük. Eleinte ennek során még a gyermek maga a cselekvő (eljátssza, hogy eteti magát), később már társas szerepek is megjelennek (például azt játssza, hogy az anya eteti a kisbabáját). Ezek a fajta, szerepeket eljátszó játékok az óvodás korban teljesebben ki, ezek révén **tágul a gyermek élménytere, társas ismeretei gazdagodnak**. A különböző szabályok is a szerepjátékok segítségével vésődnek be. Miközben a gyermek különböző, valós életbeli szituációkat játszik el szerepjátékban, az adott szituációhoz kapcsolódó szabályok és a különböző szerepek könnyen megtanulhatóak. A gyermekek esetében **a hatékony tanulás cselekvések útján történik**.

A szerepjáték másik fontos hatása a **szorongásoldó, feszültségcsökkentő hatás**. Ezekben a fajta játékokban a gyermek képes feldolgozni azokat az élményeit, melyek szorongást, vagy akár félelmet keltettek benne. Például egy orvosi vizsgálat során megkapott injekció élménye mély nyomokat hagyhat egy gyermekben, egy ilyen esemény után gyakran előfordul, hogy akár hetekig **újra és újra eljátssza ezt a szituációt**. Amikor ezt **abbahagyja**, a félelmet, vagy **szorongást keltő tartalom feldolgozásra került**. Nem kell tehát megijedni,

ha azt látjuk, hogy a gyermek ragaszkodik hozzá, hogy folyton ugyanazt játssza, hiszen ez az esetek legnagyobb részében elég is ahhoz, hogy felülkerekedjen a szorongáson, amit az adott élmény okozott számára. Amennyiben az adott szerepjáték tartalma látszólag nem köthető semmilyen eseményhez, ám a szülő számára aggasztónak tűnik, érdemes felkeresni egy óvodapszichológust. Lehetséges, hogy a gyermeket valamilyen **kellemetlen élmény érte**, amit **nem tud szavakba önteni**, ehhez pedig gyakran **pszichológusi segítségre** van szükség.

Az óvodások szép lassan **egyre kitartóbbá, állhatatosabbá válnak** a tevékenységeik végzése során. **Szándékos figyelmük, emlékezetük, megfigyelésük** egyre magasabb szintre jut, melyek a későbbi iskolai életnek is előfeltételei. A **szabályjátékokhoz** már szükség van a **szabálytudatra**, mely kb. 5 éves kor körül kezd el körvonalazódni és szintén az iskolaérettség egyik előfeltétele lesz. Ezek gyakran értelemfejlesztő játékok, (pl. társasjátékok), de lehetnek különböző mozgásos játékok is, melyek egyértelmű szabályrendszer szerint működnek. Ebben a korban tehát már fontos szerepe van a játékokban a társaknak, míg a **kiscsoportos gyermekek** esetében még maximum **egymás mellett játszásról** beszélhetünk, **5 éves kor körül** már megjelenik a **társakkal való tényleges együtt játszás** is.

Előfordulhat, hogy a **játék fejlődése megakad**, vagy valamilyen módon zavar keletkezik, ilyenkor a gyermek nem megfelelő módon játszik. Ezen játékok közé tartozik a **szorongó/gátolt játék**, mely során a gyermek bátoratlan, nem kezdeményez és nem rukkol elő saját ötletekkel. Szintén zavart jelez a **felületel/kapkodó játék**, melyben a gyermek figyelmetlensége, csapongása figyelhető meg, illetve az, hogy képtelen tartósan foglalkozni egy játéktevékenységgel. A **kényszeres játék** során a gyermek egy-egy eszköz mellett ragad le, nem tudja igazán lefoglalni magát, hiányzik játékából az eredetiség. Végül az **agresszív/romboló játék** két formája is megjelenhet, az egyik témájában agresszív, illetve az, amelyik stílusában az, azaz a másik játéknak tönkretételére összpontosul. Amennyiben a gyermeknél ilyen jellegű problémák jelennek meg, **fontos pszichológushoz fordulni**, hogy az adott probléma, mely a gyermek játéktevékenységének fejlődését megakadályozza felszínre kerülhessen és feloldódhasson.

A játék számos fontos szerepet tölt be tehát a gyermekek életében. Nyomon követhető benne fejlődésük, megjelennek benne személyes élményeik, életük aktuális nehézségei és vidám, pozitív élményeik egyaránt. Ennek meg van az az előnye, hogy a gyermek játékát figyelve észrevehető problémák, nehézségek jelei, melyek ezután pszichológus segítségével orvosolhatóak lesznek.

Készítették: Guba Veronika és Horváth Borbála, óvodapszichológusok

2020.05.28.

Felhasznált irodalom: Sheila R. Cole - Michael Cole: Fejlődéslektan